

Рецензия

на научните трудове на **доц. д-р Светла Димитрова Станкова**, участник в конкурса за академична длъжност "професор" в област на висшето образование 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4. 4. Науки за Земята (Геоморфология и палеогеография) в катедра „География, регионално развитие и туризъм“, Факултет по природни науки на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“.

Конкурсът е обявен в Държ. вестник, бр. 5, 12.01.2018 г.

Рецензент: Акад. проф. Годор Г. Николов, дгмн

В обявения конкурс за академичната длъжност „професор“ в катедра „География, регионално развитие и туризъм“, ФПН, Шуменски университет се е явил един кандидат – **Светла Димитрова Станкова**. Тук представям рецензия на научните трудове на доц. д-р С. Станкова от катедрата по природни науки, ШУ „Епископ Константин Преславски“

Рецензирането на представените материали по конкурса е направено в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ.

Общи данни за кандидата

Светла Димитрова Станкова е родена на 15.09.1974 г. Завършила е математическа гимназия в гр. Шумен и висше образование образование в Шуменския университет „Еп. Константин Преславски“ със степен „магистър“ по специалността “Биология и география” в Шуменски университет “Епископ Константин Преславски”. В периода от април 1996 до ноември 1999 г. работи като специалист географ-картограф в катедра “География” на бившия Факултет по биология при ШУ. През октомври 1998 г. е избрана за хоноруван асистент по “Физическа география и ландшафтознание”, а от 01.11.1999 г. е избрана за редовен асистент по “Геоморфология и палеогеография”; след това последователно е повишавана като „старши асистент” (2002 г.) и от декември 2005 г. е главен асистент. На 22 юни 2010 г. защитава успешно дисертационния си труд на тема “Структурна геоморфология на Източна Стара планина” и получава образователната и научна степен „доктор” (ВАК). През 2011 г. е избрана за академичната длъжност „доцент“ по геоморфология и палеогеография.

Като преподавател д-р Светла Станкова е ръководила лабораторни упражнения и семинарни занятия по учебните дисциплини “Природна география на континентите”, “Геология и геоморфология”, “Геология и геоморфология на България”, „Геология с петрография”, “Геоморфология”, “Природна география на Черно море”, “История на географията и географските открития” на студенти от специалностите: “География и биология”, “История и география”, “Екология и опазване на околната среда” в Шуменския университет “Еп.К.Преславски”. Ръководила е лятната учебна практика по “Геология и геоморфология”, “Теренна практика по география на България”, както и “Практика по геоморфология и география на почвите”.

Нейни **основни лекционни курсове са**: Обща и регионална геология и геоморфология; Геология и геоморфология на България; Геоморфология; Природна география на България; Природна география на континентите; Природна география и екология на Световния океан; Природна география на Черно море; Природни туристически ресурси на България; Методи в морфоструктурния анализ; Кватернерна геология и геоморфология.

В своята преподавателска работа се отличава със съвременен подход при

разработка на темите и умения достъпно, и точно да предаде нови знания на студентите.

Антивно е ангажирана с работа по различни научни проекти (над 8), както и с разнообразна научно-организационна дейност: 2013 – 2018 – Председател на Общото събрание на Факултет по природни науки; 2017 – Ръководител на катедра „География, регионално развитие и туризъм“ при ФПН на ШУ; 2013 – 2018 – Член на комисията по качеството към Факултета по природни науки; 2008 – 2015 – Организиране и провеждане на: „Теренна практика по геоморфология и почвознание“, „Теренна практика по природна география“, „Теренна практика по география на България“ и др.

Научните и професионалните интереси на доц. Светла Станкова са ориентирани в три основни научни направления: 1. Геоморфология; 2. Природна география; 3. Проблеми на алтернативния туризъм в различни области на България.

Първите две направления – геоморфология и природна география са в центъра на научните изследвания на Светла Станкова. Във фокуса на нейните научни интереси са проблемите на строежа, еволюцията и геодинамиката на релефа както в регионален аспект (Източната част на Балканския полуостров), така в терминологичното изясняване на съвременния смисъл на редица морфоструктурни понятия. Особено внимание е обърнато на проблемите на скулптурната геоморфология; изясняване условията за развитието на карста и неговата роля за образуването на релефа в Североизточна България, геоморфология на речни долини в границите на суходолията, геоморфология на Котленска планина като част от Източна Стара планина и др. Изследванията в това направления са илюстрирани със серия карти за морфоструктурата на отделни области в страната (Мизийска плоча, Шуменско плато, Източен Предбалкан, Струмски морфоструктурен коридор, Рило-Пиринската планинска редица, Странджа и Сакар планина и др.). Специално за картите трябва да отбележа и характерния почерк (и принос) на проф. Ц. Цанков, който е съавтор на доц. Св. Станкова в изследванията ѝ в това направление.

	Геоморфология	Природна география	Други	Разпределение на трудовете по основните научни направления.
№	1, 2, 3, 4, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 32, 33, 34, 35, 37, 39, 47, 48, 49, 50, 54, 55, 57, 58	5, 6, 7, 8, 15, 29, 31, 36, 40, 41, 42, 43, 51, 52, 53, 56	38, 44, 45, 46, 59	

В областта на природната география изследванията засягат широк кръг от въпроси, свързани с характеристики на съвременния релеф (съвременни морфогенетични процеси, проблеми на залежаванията, очертаване ролята на защитените територии в България за опазването на релефа и биоразнообразието; проблеми, свързани със земетресенията). Към тези изследвания трябва да се отнесат и природно-географските очерци – напр. за Беласица и др. Макар, че тези очерци да имат научно-популярна форма на изложение те носят и нови познания, тъй като са компетентно представени.

В третата най-малобройна група трудове са засегнати въпроси, свързани с различни аспекти на алтернативния туризъм в отделни райони на България, Северното черноморско крайбрежие; провеждане на теренни практики по природна география, библиографски

изследвания на български учени в тези направления и пр. Мисля, че изследванията на Св. Станкова в това направление са важни и интересни за развиващия се алтернативен туризъм у нас. Те се различават от подобни публикации на „туристоведа“, които имат по-скоро рекламен, отколкото познавателен акцент.

По отношение на терминологията е отделено внимание на такива съществени проблеми като този за морфоструктурните коридори, за възникването и вътрешния строеж на куполните морфоструктури, за важната роля на листричната тектоника при релефообразуването и др.

В трудовете намира място разработването (съвместно с проф. Ц. Цанков) на проблема за ролята на морфотектонските сутури при формирането на мозаечния блоков строеж и развитие на югоизточната част на НеоЕвропа. В глобално морфотектонско отношение детайлно е анализирана същността на Черно море като остатък от бившия Тетиски океан. По-специално е проведено изследване на Западното Черноморско крайбрежие като остатък от пасивен континентален ръб.

За участие в конкурса за академичната длъжност „професор“ са представени 59 публикации за периода януари 2012 – март 2018 година. Преобладават статиите – 54,2 %. Следват докладите от научни конференции – 18 броя, или 30,5 %. Монографиите са 2 на английски език, като едната от тях е публикувана в LAMBERT Academic Publishing –

Моно- графии	Учебници и учебни помагала	Студии	Статии в реферирани и индексирани издания			Други статии	Доклади	цитирания
			в рефери- рани	в индекси- рани	в т.ч. с IF и SJR			
2	5	1	8	15	15	9	18	48
			Общ брой статии: 32					
			От тях в реферирани и индексирани: 23					
Общ брой публикации: 59								

Germany. Представени са 2 учебника по основни лекционни курсове, 3 учебни помагала и 1 студия. Основната част от публикациите са на български език и около 43 % са на английски език.

Не бих могъл да приема, отбелязаното от доц. Станкова, че 71,9 % статиите ѝ са публикувани в реферирани и индексирани списания. Данните, на които тя се основава не са от легитимни международни информационни сайтове (Tompson-Reuters, Scopus, etc.). Що се отнася до сайта SocioBrains той е с адрес Belokopitovo, Bulgaria... И не бих могъл да го коментирам.

Но в тази връзка дължа да отбележа, че данните, които доц. **Светла Димитрова Станкова** представя в документите на този конкурс и по-специално списъкът на цитиранията на нейни трудове са достатъчно основание да се отбележи, че тя е **утвърден български учен, с изграден научен профил в областта на геоморфологията, природната география и палеогеография, чиито приноси намират отглас в българската и международната научна литература.**

От справката, която доц. Станкова представя се вижда, че нейните публикации са цитирани от над 50 автори и авторски колективи. Това е средно за реалната картина на представянето на български учени от областта на науките за Земята в конкурсите за „професор“ по новия закон за израстване на академичния състав. В сравнение със

справката за цитиранията, дадена за конкурса за „доцент“ (2011 г.) сега тя има осемкратно увеличение на цитиранията на нейните трудове от други автори.

Обобщени приноси

Според мен основните приноси на доц. д-р С. Станкова могат да се определят по следния начин:

Научни приноси, които са новост за науката (Теоретико-методологични приноси)

➤ Чрез детайлен структурен анализ са изяснени теоретичните аспекти и методическите подходи за изучаването на опасността и риска; избран е комплекс от методи за изследване, оценка и картографиране на риска от природни бедствия. Основният акцент на изследванията е фокусиран върху проблемите на строежа, еволюцията и геодинамиката на релефа както в регионален аспект (Източната част на Балканския полуостров), така в терминологичното изясняване на съвременния смисъл на редица морфоструктурни понятия. С конкретни новоустановени факти са очертани специфичните структурни и структурно-морфоложки особености на Източна Стара планина при еволюцията им в младоалпийския етап от развитието на тази територия.

➤ Разработен е нов модел на морфоструктурната подялба (в последователността зона-област-район-морфоструктура) от източната част на Балканския полуостров (съвместно с Ц. Цанков).

➤ Събрани са много нови данни, въз основа на които е изяснена скулптурната геоморфология, специално във връзка с условията за развитието на карста и неговата роля за образуването на релефа в Североизточна България; геоморфология на речни долини в границите на суходолията; очертаване на специфичните черти в геоморфологията на Котленска планина като част от Източна Стара планина и др.

➤ По отношение на природната география изследванията изследванията на широк спектър от въпроси, свързани с различни характеристики на съвременния релеф (съвременни морфогенетични процеси, залежавания, изтъкване на ролята на защитените територии в България за опазването на релефа и биоразнообразието, земетресения, природно-географски очерци за Беласица и пр.). Това може да бъде основа за оценка на природните рискови процеси, специално в изследваните пространства от Североизточна България.

Научно-приложни приноси

➤ Значителна част от приносите на доц. С. Станкова имат важни приложни аспекти. Тук отнасям геоморфоложките резултати от изследване на редица суходолия в Североизточна България.

➤ При изследване на природната (физическата) география са установени широк спектър от особеностите на природната среда, свързани с различни характеристики на съвременния релеф (съвременни морфогенетични процеси, мястото и ролята на защитените територии в България за опазването на релефа и биоразнообразието,

тектонска и геоморфоложка динамика, природно-географски очерци за отделни географски райони и др.).

➤ При изследванията на географски райони и области на България с оглед на алтернативния туризъм в различни части на страната са очертани възможности за избор на тематично ориентирани маршрути и избор на туристически обекти в различни области.

В края на бележките за научно-приложните приноси на доц. С. Станкова е необходимо да подчертая, нейната дейност като университетски преподавател има завършен вид: интересни научни резултати, важни научни и научно-приложни приноси и авторство на учебници и учебни и помагала.

1. **Станкова, Св., Ц. Цанков.** Геология и геоморфология на България (университетски учебник, електронна версия), 2013. (<http://cdo.shu.bg/>).
2. **Станкова, Св., Ц. Цанков, Б. Маврудчиев.** 2017. Основи на общата геология и геоморфология, Шумен-София, Изд. „Графика 19“, 114 с. ISBN 978-954-9764-38-3
3. Дерменджиева, С., М. Пенерлиев, Р. Владева, **С. Станкова**, Д. Владев, Н. Ченкова. География на България. Тренировъчни тестови варианти за кандидат-студенти. В. Търново, Изд. „ИВИС“, 2012, 132 с.
4. Дерменджиева, Ст., М. Пенерлиев, Р. Владева, **Св. Станкова**, Д. Владев, Н. Ченкова. ТРЕНИРОВЪЧНИ ТЕСТОВИ ВАРИАНТИ ПО ГЕОГРАФИЯ ЗА КАНДИДАТ-СТУДЕНТИ, Шумен, Второ преработено и допълнено издание, В. Търново, Изд. „ИВИС“, 2013, 136 с.
5. Дерменджиева, Ст., М. Пенерлиев, **Св. Станкова**, Д. Владев, Р. Владева, Н. Ченкова, Л. Тефикъ, И. Георгиева. ТЕСТОВИ ВАРИАНТИ ЗА КАНДИДАТ-СТУДЕНТИ ПО ГЕОГРАФИЯ, Шумен, Трето преработено и допълнено издание, Шумен Изд. „Инкома, 2014, 87 с.

Познавам тези издания и мисля, че авторите им заслужават положителна оценка. Те са и прекрасен ориентир за студентите при навлизане в сложните съвременни проблеми на науката.

При подготовката на рецензията отново разтворих специално страниците на изданието през миналата година учебник „Основи на общата геология и геоморфология“ с автори С. Станкова, Ц. Цанков и Б. Маврудчиев. 2017.

В предговора (който е в обем 16 реда!) не е отбелязано авторството на отделните раздели на учебника, затова бележките, които се налагат се отнасят за тримата автори. В обща план може да се приеме, че това е тематично добре подготвен и богато илюстриран учебник, но има една основна слабост – разностилие и честота на сложни изречения. Позволявам си да отбележа това, защото наблюдавам тази слабост в много други университетски учебници. Мисля, че свободата да отпечаташ всичко, което излезе из-под перото не трябва да освобождава авторите да осигурят редактор, който ще очертае съвременно развнище на езика и стила на университетския учебник.

Освен това в някои страници има текстове, които са много сложни, с преплетени мисли, много вмъкнати текстове и неясни определения. На читателя не му е много ясно какво значи „заобикалящият ни свят е **принципно енергиен**“ (стр. 11) в контекста, „**че съществуването на материалната форма на космическата субстанция е възможно само при строго определени условия**“ (стр. 11). Позволявам си да мисля, че подобни пасажи са по-подходящи за обзори в областта на космогонията, отколкото като въведение в проблемите на геологията и геоморфологията.

Не е ясно какво казват авторите със следния текст: „**Земята (земното кълбо) се състои в най-горните си части от няколко обвивки: атмосфера, хидросфера, литосфера, биосфера**“ (стр.14). *Тогаво може да се попита: а от какво се състои Земята в най-долните си части?*

На стр. 16 авторите пишат следното: „**Атмосферата** е непрекъснатата външна земна обвивка, при която материалният субстрат е в газообразно състояние“. След това е добавено: „ За долна граница ѝ служат повърхностите на литосферата и хидросферата“. Те обаче не са в газообразно състояние, както пише в предходното изречение.

Мисля, че **тримата автори** на този учебник не са преодолели разностилието, а това затруднява читателя.

Едва ли има основание да се спори, че университетският учебник трябва да разгледа основните научни принципи и методи на съответната дисциплина, **достъпно и точно да представи съвременните знания и да даде насока на студентите към перспективите**. При това този стремеж трябва да бъде реализиран независимо дали е един автор или са повече автори на учебника. Защото това е задължение и отговорност на всеки университетски учен.

Пътят на научното израстване е труден, а за един университетски преподавател той задължително трябва да показва не само научните му познания, но и уменията за предаване на новите знания за студентите. В тази насока винаги е показателно колко студенти привлича той за да ги насочи към по-големи детайли в научното познание. Според мен Светла Станкова има отлични показатели и в това направление. След избора ѝ за доцент (2011 г.) тя е привлякла и е подготвила 10 дипломанти.

СПРАВКА

за дипломанти, на които доц. д-р Светла Димитрова Станкова е научен ръководител през периода 2012 – 2018 г.

Име, презиме, фамилия	Фак. №	Специалност	Форма на обучение	Тема на дипломната работа	Година на защита
Катя Страхилова Пейчева	396	География и биология	заочна	Морфоструктура на Преславска планина	2012
Диана Илиева Димова	412	География и биология	заочна	Морфоструктура на Лиса планина	2012
Надя Никифорова Борисова	1082	География и биология	редовна	Морфоструктурни изследвания на Антоновските възвишения	2013
Сезен Галиб Белбер	240	История и география	редовна	Морфоструктурни изследвания на Драгоевска планина (Драгоевски морфоструктурен район)	2014
Мирела Митева Маринова	1120080015 (1099)	География и биология	редовна	Геоморфоложки изследвания във водосборния басейн на Суха река	2015
Кристина Васкова Каменова	1087	География и биология	редовна	Природно-туристически ресурси за развитие на алтернативния туризъм в Северното българско черноморско крайбрежие	2016
Гергана Иванова Христова	1220080123	География и биология	редовна	Морфоструктурни изследвания на Еленските възвишения	2016
Елеонора Ангелова Жечева	1420080043	География и биология	редовна	Строеж и развитие на Герловската котловинна морфоструктура	2018
Величка Антонова Атанасова	1520080026	География и биология	редовна	Морфоструктура на Омуртагските възвишения (Източен Предбалкан)	2019
Петранка Антонова Атанасова	1520080025	География и биология	редовна	Морфоструктура на природногеографската област Сланине (Източен Предбалкан)	2019

геоморфологията, природната (физическата) география и природните условия за алтернативен туризъм. Поради това тя е търсена като съавтор, лектор и консултант от много институти, организации и експертни съвети. Тя има активно участие в редица университетски и междууниверситетски съвети, комисии и други обществени органи и организации. Умее да привлича студентите към изучаваните проблеми.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на анализа на цялостната дейност на доц. д-р Светла Димитрова Станкова, оценката на нейните приноси като учен и преподавател, активността ѝ в научното пространство смятам, че тя се представя добре в този конкурс. Това ми дава основание да предложа на Почитаемите членове на Научното жури да гласуват за **избирането на доц. д-р Светла Димитрова Станкова за длъжността „професор“** - област на висшето образование: 4. Природни науки, математика и информатика, професионално направление 4. 4. Науки за Земята (Геоморфология и палеогеография), за

Имам основание да подчертая: доц. д-р Светла Станкова е добре разпознаваема личност като учен и педагог в широкото научно пространство на

нуждите на катедра „География, регионално развитие и туризъм“, Факултет по природни науки на Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“.

Рецензент:

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Todor Nikolov', written over a horizontal line.

София. 12.04.2018 г.

(акад. проф. Тодор Николов, дгмн)